

Tar kronan hand om sina gossar — försvarets tandvård hotad

Med hjälp av ett speciellt utvecklingsprojekt och utomstående konsultkrafter håller man på att forma om försvarsmaktens hälsovård. Man är ute efter att göra verksamheten effektivare och att koncentrera resurserna på kärnfunktionerna.

I projektets slutrapport föreslår man att hälsokontrollen som föregår uppbådet flyttas så att den sker några månader före inträdet i militärtjänst. Då skulle läkarundersökningen ske på hälsocentral, och där skulle man också fastställa tjänstedugligheten. De som behöver vård skulle då hinna få den innan de träder i tjänst.

I början var det konsulternas avsikt att detta också skulle gälla tandläkarundersökningen. De granskningar som görs av försvarets egna tandläkare skulle flyttas till hälsocentralerna. Redan tidigare hade detta varit komplicerat, men i och med den nya folkhälsolagen har det i princip blivit omöjligt. Bara en del av hälsocentralerna skulle ha möjligheter att göra det. De dignar under trycket att ordna vård för anstaltspatienter, barn, åldringar och äldre vuxna samt alla dem som har rätt till gratis vård. Att ge beväringarna företräde skulle förutsätta en ändring av folkhälsolagen. Detta klarnade också för konsulterna då de satte sig in i situationen. Då hittade man på en ännu listigare lösning: man slutar helt med granskningen av beväringarnas mun och tänder. Då kan man minska behovet av tandvårdskapacitet med tio arbetsår. Det skulle innebära att försvarets tandvård skulle skäras ned till hälften av den nuvarande.

Försvarsmaktens hälsovård baserar sig på en särskild lag och förordning. Enligt lagen är försvarsmakten skyldig att arrangera hälsovård för de personer man har ansvar för. Dessutom skall sjukvårdstjänster tillhandahållas om en sjukdom har uppträtt, konstaterats eller förvärrats under tjänstgöringen eller om det är fråga om en sjukdom som kräver behandling och som har konstaterats vid inträdet i tjänst. Munhälsovården omfattas givetvis av lagen.

I rapporten föreslår man skenheligt att hälsocentral-läkaren skulle "rekommendera" att tandsjukdomarna skulle skötas före inträdet i tjänst. Hur rekommendationen skulle efterlevas vore helt godtyckligt, och dessutom underlåter rapporten att nämna att tandvården för ungdomar som fyllt 18 år är avgiftsbelagd på hälsocentralerna. Det ligger också en konflikt i att man skulle kunna

sluta med tand- och munundersökningarna samtidigt som man betraktar bestämmandet av tjänstedugligheten som en del av kärnverksamheten.

Enligt den ovan nämnda lagen är man tvungen att undersöka beväringarnas hälsotillstånd före inträdet i tjänst. Detta gäller också munnen och tänderna, eftersom man inte vet något om hälsotillståndet utan att göra en undersökning. Man kan inte låta vården bli helt beroende av patientens eget initiativ, och det är inte heller lönsamt att göra det. Rapporten skulle i alla fall i praktiken begränsa tandvården till ren akutvård. De vanligaste mun- och tandsjukdomarna är infektionssjukdomar, men trots det kan de framskrida väldigt långt utan att ge symtom. Obehandlade utgör de en risk för den allmänna hälsan. Även om ungdomarnas munhälsa har förbättrats är tand- och munproblem fortfarande vanliga, och de flesta beväringarna utnyttjar också i dag tandläkarnas tjänster. Behovet är alltså reellt, eftersom man ju inte går till tandläkaren bara för nöjes skull. Också hittills har man alltså bara behandlat riktiga tand- och munsjukdomar som verkligen kräver vård.

Försvarsmaktens hälsovård har haft, och kommer också i fortsättningen att ha, en viktig funktion som stöd för försvarets huvuduppgift. Därför måste man se till att tillgången är tryggad och att resurserna också i fortsättningen är tillräckliga. Tandvården är en viktig del av försvarsmaktens hälsovård. Det nuvarande systemet är bäst då det gäller att garantera möjligheten att få vård och att kontinuerligt upprätthålla tjänstedugligheten. Genom att upprätthålla tandvårdsfunktionerna i garnisonerna och ge tandläkarna en utbildning som beaktar de speciella förhållandena kan man säkra tillgången på tandvård och det specialkunnande som krävs. Speciellt under krigstid är detta mycket viktigt för att man skall kunna bevara funktionsdugligheten.

Tandläkarförbundet anser det vara viktigt att tändernas och munnens hälso- och sjukvård ingår som en del i försvarsmaktens hälsovårdssystem på det sätt som lagen om försvarsmaktens hälsovård förutsätter. Högklassig bas- och specialistvård i hela landet kan bäst garanteras om tandvården ordnas i försvarets egen regi. Målet bör vara tillgång till vård i fredstid och säkrandet av specialkunnande i krigstid.

MATTI PÖYRY